

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 150 lei în străinătate pe un an 300 lei

Anul sfânt la Roma

Papa dă binecuvântarea sa în saloanele Vaticanului

Tradiționalismul și... aiurismul în literatură și artă

de LĂONȚIN ILIESCU

Nevroza de după război a încureat mințile, rătăcind sufetele, nu numai pe ogorul social, dar și în literatură, în artă. Viitorul apelor turburi s'au ridicat la suprafață și imprăștiat mișcări, efluvii urât mirositoare. Ne-au răzbit huliganii făcând Babel în literatură, prăpăd mare în artă.

Orfanii de talent, lipsiți de pregătire sufletească și de bun simț, ei cred că se pot impune cu băgutele aiuristice, ca versuri scarbete și schioape, cu „inspiratii” străine de ritmul sufletesc.

Ei mai cred, îndrăgostiți de pianuri întortocheate, că istoria artelor și a literaturii, se deschide cu pagina lor.

Revistele literare spumegă astăzi de moderatism. Peretii ateneului se revoltă parcă sub pânzele dezordinei mintale și morale, pe lângă care de năla mai sunt îngăduite formulele clasice ale artei firești.

O reacțiune se impune. Simțul estetic al iubitorilor de frumos nu îngăduie profanarea templului de către sacerdoții de carnaval.

Apusul civilizată, în frunte cu Fântâna Luminii, a isgonit de mult din rândurile oamenilor liberi pe ratații celor nouă muze. Aiurismul posesativilor trebuie să dispară sub lespede de funerară a băntușilor de cômă, iar pe soclul imortalității să fie înălțată iarăși statuia elegantă a artei adevărate.

Tot singur

Stau departe de oraș de vâlva și sgomotul vieții. Stau departe într-o căsuță ca un pustnic în chilia lui.

Tot în jurul meu e deșert și sunt singur. Nimeni nu-mi surâde nici de aproape și nici de departe. Nimeni nu măngăie singurătatea mea.

Sunt și traesc așa de singur încât mi se pare că în fața și îndărătul meu se întinde pustiu fără margini.

E goală și pustie odăia în care stau parcă în Sahara.

De multe ori am vrut să pun capăt acestei vieți nefericite, cu gândul că după moarte poate să fie undeva, într-altă lume, mai bine și mai înălțător. Dar anii au trecut și ca un marinar în mijlocul furtunei pe mare, văz în orice scântete, prin tunete și fulgere, o stea călăuzitoare, speranța, care poate să mă ducă la liman.

E trist sufletul meu ca o zi de toamnă când burnița rece se cerne din sita cerului. Aș fi dorit să găsesc un suflet frate să ne spunem cuvinte de măngăiere sau să plângem amândoi durerea comună.

În fața acestor arte plângi împreună cu ea, te înalți prin puterea ei, și tot cu ea râzi atunci când ea râde în satiră de foc de moravuri stricate și de oameni fără cap.

Tradiționalismul, vechile isvoare, grăirea din daltă sau din verb, în culori și nuanțe, dar dela suflet la suflet, iată re vrea lumea sâstăsită de atâtea decadență și destrău.

Și la noi se pornește un curent sănătos pentru alungirea scamatorilor și mistificatorilor, cari amăgesc lumea cu iluzii deșarte, săvîndu-l sufletul cu închipuri de ospiciu.

Miscarea va porni din București și Cluj în același timp.

Această foaie, consacrată culturai literare și artistice a popoului, va urma să meargă pe această cale, pe care a și mers, de fapt, dela apariția ei și până azi.

Iată de ce ne bucură, miscarea din ultima vreme, pornirea curentului sănătos ce exprimă mai lămurit ritmul sufletului omenească.

Literatura și arta nu sunt ametele cerebrale, producătoare de dezordine, ci expresiuni nobile ale chintesentei spirituale și sufletesti.

De-aceia tradiționalismul clasic și înviorător vine să doborace zeli de piatră cubistă ai aiurismului de origine psihopatică și antiestetică.

Măș fi bucurat dacă în singurătatea mea ar fi venit cineva, o femeie iubită, care să mă măngăie și să-mi spună să nu fiu trist că nu voi mai fi singur.

Mi se pare câteodată că e un blestem viața mea, că un duh rău și negru mi-o întunecă și ceva se pune în drumul meu spre fericire.

S'a înfipt că o săgeată otrăvită în inima mea durerea singurătății. O otrăvire lentă se însinuează în corpul meu și treacă moment de tânjeală și de durere ucigătoare.

Singur, veșnic singur, stau ca un inger de pază pe propria mea groapă și parcă pentru mine nu e nici măngăiere și nici mântuire în lumea aceasta. Singura mea consolare, unica, adevărată și adâncă mea mulțumire sufletească, a fost și rămân numai cărțile.

G. Niculescu-Varone

Cântec de seară

Am cântat aseară blânzii ochi de rouă,
Dragostea ce moare'n crinii albi și moi
Am simțit străpunse pleoapele-
amândouă
De tăcerea care pătrunsese'n noi

Se'nălțase luna peste creste sure
Picurând din gene lacrimi de cristal
Le sorbiai cu sete-aprinsă să te jure
Spre nemărginirea rece de opal.

Ai plecat ca jertfa viselor ne'nvinse
Să o arzi pe rugul altor temple noui
Gândul meu spre tine cu aripi întinse
A sburat în vântul monoton de ploii.

Am cântat aseară chinul meu târziu
Imnul logodirii cu durerea grea...
Am cântat aseară pe un drum pustiu
Cea din urmă noapte din iubirea mea!

Vasile I. Popescu-Topoloveni

Prieten vechiu

De fapt nu'mi fusese mie preten. Devenise cu timpul în urma legăturilor strănse ce le avusese cu fetele mele mai mare, mort acum vre'o zece ani. Trăia din milă. Colegii din minis-tere — pe unde trecuse el — colegii de facultate — pe care n'o isprăviseseră — ajunși departe, oameni mari cu situații materiale strălucite, toți aceștia, și nu erau puțini la număr, îl ajutau bănește, fiecare după puterea lui.

Cu pensioara lui, de 85 lei pe lună, pentru cei câțiva ani serviți la stat, putea foarte bine să moară de foame.

Pe când eram în Finanțe, primeam regulat la două zile, vizita lui B. și tot deaună îmi strecuram în mână 2—3 lei.

Își făcuse obicei din aceasta și când mi se întâmpla uneori să-i dau numai un leu sau chiar mai puțin, era gata de scandal și mi riposta energic:

— Bine bre, îți bați joc de mine? Ce vrei să fac cu ăștia? Și mi băga în ochi palma întinsă pe care odihneau cei câțiva gologani ce-i dăsem.

În ultimul timp ajunsese de nesuferit. Mă urmărea ca umbra. De nu eram la Minister, venea acasă. De nu mă găsea acasă, mă căuta prin cafelele și de astfel peste mine.

Era în stare să alerge toată ziua, numai să mă găsească.

În cafenea nu avea astâmpăr. Nici odată nu măa fost dat să-l văd bându-și svartul liniștit.

Chema chelnerul cu lovituri puternice în masă și cu un ton răstăit îi făcea asupra observații.

— Asta-i svart ticălosule! Mi l'at adus simplu și eu îl l'am cerut cu un pic de lapte! Mai dă-mi o bucătică

BALADA

de zahăr că-i amar ca fierea ! Ce te uiti ca un bou ? Adă-mi mai repede zahărul că doar nu'l aduci din buzunarul lui latu-tău !

Cuclerierii toți îl îndeplineau dorințele, neripostându-i pentru insultele primite. Il cunoșteru ca pe un cal breaz și cum era un nelipsit al cafelelelor, îl porecliseră *stălpul*.

Adeseori mofturile și harțagul lui mă revoltau și pe mine și atunci îl trăgeam de halnă : Lasă măt omule ! Ce atât scandal pentru un fleac de nimic ! Ne facem de răs ! Uite cum se uită lumea la noi !

— Ce vrei frate dragă ? Se răstia la mine, sărind de pe scaun, tremurând de mânie, cu fața palidă ca de mort și cu privirea în flacări.

„Pe bandiții ăștia de-i lăși așa, își bat joc de tine și te mai cred și prost.

Dar probabil, văzând atâția ochi îndreptați asupra mesei noastre, se murla numai decât, își răsucea o țigară grosă, o aprindea și începea să tragă cu putere din ea, suflând departe în aer, pe nas și gură, un furn gros albastru, pufăind de necaz și ciudă.

Și numai după ce l-și aducea cele cerute cu atâta insistență, parcă i venea inima la loc, se afuma taciticos în scaun și își sorbea liniștit, cu o vădită plăcere, svariul lui favorit.

Invitat apoi, prindea gust de vorbă și după ce mă purta prin cele mai târnuite ascunzătorii ale polticeii, trecea la faptele diverse mai importante, pentru ca să ajungă, în sfârșit la mizeria în care se sbătea, neputând cu ceiașce câștiga, să facă față cheltuielilor zilnice.

Bătea șeaua să priceapă iapa.

Ajuncea acolo, unde știam dinainte că o să ajungă. Îi mai trebuiau câșiva lei peste ce-i dasem în ajun.

Și mă executam.

De multe ori nefăcându-mi dinainte socotelile, sufeream eu lipsuri și de aceia într-o zi când B. era în așteptare la postul său, pe o bancă de pe săliile ministerului — eram și fără chef atunci — i-am spus neted că-l voi fixa o sumă lunară, pe care o va primi totdeauna la luarea lefei. Atât și nimic mai mult.

În răstimp m'am însurat. De aci înainte îmi luai asupra-mi o a doua sarcină. În fie-care Joi aveam la masă pe B.

Vară, iarnă, B. era nelipsit la masă cum nelipsit era la încasarea chenzinei.

Mi-aduc aminte de iarna grozavă din primul an al ocupației germane.

Stăteam în Dealul Spirei pe Lăzureanu.

Cât de departe stătea B. — locuia pe atunci, în Tăranilor — totuși n'a lipsit dela nici o masă.

O singură dată a întârziat o jumătate oră fiindcă nîngând peste noapte, se asezase o zăpadă grozavă și cum

*Pe-o dără blândă dela soare
Îndrăgostitul de grădină
Sub cer de Mai dogoritor
Pe aripi cu polem de floare
În duh cu miere de albina
Venea un fluture în zbor...*

*Mult drăgălaș era copilul
Zămbitor de primăvară
Doritul dragelor zambile
Cei dau în pacea lor azilul
În ginecece mierea rară
Și dragostea unor copile...*

*În nopțile cu lună plină
Și diminețele cu rouă
Când suer găzele sburând
Adus de-o dungă de lumină
Blagoslovind o viață nouă
Iubeste florile, pe rând...*

*Garoafele, își dau parfumul
Zămbetele ofer caliciul
Și tot balsamul din grădina
Iar el... prin flori croindu-și drumul
Glorificându-le deliciul
E ginerele... fără vină !*

*Sărută dalbele petale
Și prin corole se îmbată
Și de parfum și ambrozie
Dar... ginere fără boteală
Stingher, deupurura își cată
Blagoslovita cununie...*

*Desgrădinaț din ginecece
De dragul floarei destăpăit
El pare a fi un duh stingher
Desprins din cuget de femeie
Un sol brumatec biruit
De-un gest născut dintr'un mister...*

*Zburând mereu din foare în floare
Prin glastre, sere și ghișeece
Prin bălării și prin grădini
El regăsește destegare
Desamăgirilor și... vece
Pe-aceleași dăre de lumină...*

*Dar iată... găzele s'adună...
Și foșnet mare și mormur...
Și cântec dulce prin grădini
Și gârla... zice căl cunună,
Și toate găzele' conșur
Să și ia mireasa din... glăcini...*

*Dar într-o bună dimineață
Un ger grozav desfășură
Un ghiociu sur de brumă deasă
Când... dragostea lui de viață
Pe-un ghiocel stingher zbură...
Căci își găsisse... dar... mireasă...*

*...Și ignevile îmbrățișase
Mireasa în dălbă cununie...
...Sosisse gerul primei toamne
Grădinile mureau geloase
Iar el în dulce letargie
Se logodea cu florea... Doamne.*

*Prin buruieni dormeau cu vite
Mai toate găzele grădini
Un ghiocel brumatic doară
Cu brațele întredeschise
Sub grămăjoarele glăciunii
Ce cresc decum se scuturară*

*Străngea cu ultima petală
Cu'a dragostei dogoare blândă
Topind și... b'uma în fir de rouă
O adormire glacială
Un flutur mort; și-o murmurândă
Dezamăgire, care — plouă...*

*Ghirlânzi de gerurui cad în brazi
Și goliciunea cea târzie
De dragul meu cântă astfel;
„Hei, ginerele morței azi”
„Glorificat de-o bălărie”
„Muri în chip de brumărel”*

*„Venea drăguțul zburător”
„Pe aripi cu polem de floare”,
„In duh cu miere de albina”,
„Sub cer de Mai dogoritor”,
„Pe-o dără blândă dela soare”
„Și din grădina în grădina”...
„Fu ginerele florilor”...*

Gekom

B. era suferind de picioare, a trebuit să ducă o luptă de uriaș contra vântului și a mormanelor de zăpadă, până ce a ajuns în Lăzureanu.

Dar ceia cel făcea pe B. să sufere mai mult pe vremea aceea, nu era numai decât ocupația străină, ci mai mult privațiunile de tot felul, inerente unei asemenea stări de lucruri.

Lipsa zahărului și a cafelei îl demoralizase cu desăvârșire.

De la o vreme se mulțumea să bea cafeaua fără zahăr, iar când a dispărut cafeaua, fiind înlocuită cu tot neamul de surrogate, disperarea lui luase proporții uriașe.

Sătul până în cap de suragate, în-

drăgise ceaiul care era mai suportabil fără zahăr.

Ne-am despărțit în ziua plecării mele în provincie, transferat în interes de serviciu.

Trecură ani după ani și nu l'am mai văzut.

Când după cinci ani m'am întors în București și l'am căutat în strada Tăranilor, nu l'am mai găsit.

Murise în spital.

Se dusese și el acolo, să întâlnească pe acei oameni ca și el, au fost sortiți o viață întreagă să alerge de dimineață până în noapte târziu după o bucată de pâine.

Ion Holban

TU, STEA...

*Tu, stea ce'n fund de ceruri albastru licărești,
Coboară-te la mine din bolțile cerești,
Coboară 'n miez de noapte, când luna a apus
Și când nici-un luceafăr ae straje 'n loc n'a pus.*

*Cu brațe 'ncrucișate în fața ta mă 'nchin:
Coboară-te 'n tăcere, și lângă mine vin'...
Fereastra e deschisă, — și poți intra ușor...
Vin-o, să fii, — la gâtul iubitei, — mărtișor!*

S. Pădureanu, Câmpina

MICHEL PROVINS

Intre judecată și iubire

D-na Evelyne, 45 ani, cu părul aproape alb, pare cu mult mai bătrână decât vârsta pe care o are. Văduvă de multă vreme, și-a sacrificat tinerețea, devotându-se trup și suflet educației fiicei sale, Nicola.

Prietenji și cunoscuții, dădeau considerația convenită acestor două ființe de elită, care se iubeau și se înțelegeau ca două surori.

Bernard este de câteva zile aproape logodnicul oficial al Nicolei.

Nicola (privind dela fereastră). — Mămică dragă, s'a oprit o trăsură! A venit Bernard! Mă duc să-l primesc!

Evelyne (zâmbind). — Așteaptă cel puțin să urce scara!

Servitorul (anunțând). — Domnul Bernard doarește să fie primit numai de Doamna.

Evelyne (surprinsă). — Numai de mine?

Nicola. — Dar nu'nțelegi, mămică?... A venit să-mi ceară mâna... E'mbrăcat în smoking!... Ce fericită sunt!

Evelyne. — Mi se pare că-l iubești?!

Nicola. — Mai puțin decât pe tine, dar mai mult ca orice pe lume.

Evelyne (îmbrățișându-o). — Mica mea Nicola!

D-na Evelyne se pregătește să-i facă cea mai frumoasă primire, dar este surprinsă de răceala și atitudinea lui Bernard. Neliniștită, îl întreabă, grăbită.

Evelyne. — Dar ce s'a întâmplat?

Bernard (ezitând). — Vă rog să mă credeți că mâhnirea mi-e de mare, mai cu seamă...

Evelyne. — Bernard, te rog, fi mai explicit...

Bernard. — Cel puțin astăzi, vă rog să nu-mi mai spuneți pe nume... Fa-

miliaritatea de până-acum, nu-mi mai convine.

Evelyne. — Ce'nsemnează asta?... Eri eraj altul!... Ce nenorocire a putut să s'ntâmpne de ieri?

Bernard. — Nenorocirea nu datează de ieri, ci de 23 de ani!...

Evelyne (bănuitoare). — Ce spui?... De 23 de ani? Dar Nicola nici nu era născută... Trebuie să fie o neînțelegere... E ceva grav?

Bernard. — Mai grav decât v'închiruiți! Iată despre ce este vorba: ieri seară, căutând niște acte pentru notarul meu, am fost nevoit să deschid, pentru prima oară dela moartea tatălui meu, sertarele biroului său. Într'unul din sertare, printre alte acte particulare, am găsit un plic, pe care era notat: „Scrisorile prietenului meu Vernier. Să i se încredințeze la cerere.”

Evelyne (emoționată). — Dar D-l Vernier a murit.

Bernard. — Știu!... Asta m'a și îndreptățit să deschid plicul... Căitirea primei scrisori m'a impresionat așa de tare, încât mi-a deșteptat curiozitatea să mai citesc și altele. (Arătând o scrisură). Iată câteva rânduri dintr'o scrisură: „Tie, celui mai bun prieten, de aproape 20 de ani, vreau să-ți mărturisesc fericirea mea! Sunt iubit de cea mai ideală femeie... Știu de altfel că totul nu poate fi decât un vis, de vreme ce nu-mi este îngăduit să sper mai mult... Totuși, sunt nebun de fericire...”

Evelyne (din ce în ce mai turburată). — Și ce dată poartă scrisoarea?...

Bernard. — Aprilie 1882. — Iată un fragment din altă scrisură datată din același an: „Pe cât de fericit am fost ieri, pe atâta de nenorocit sunt astăzi! Am convingerea că cea mai cinstită femeie, oricât de mare ar fi

dragostea ei, instinctul o oprește în fața realizării... Ce trebuie să se petreacă în suflet, ca s'adorăm ori să ni-miești cel mai sfânt sentiment?... Voi fi oare vreodată în stare să desleg această enigmă?

Iată acum alt fragment din altă scrisoare, dataată din Octombrie, același an, adică din toamnă, când fructele coapte... cad singure din pom... (citind) Actul suprem s'a consumat într'o atmosferă caldă de dragoste, fără cea mai mică remușcare... Înțelegi tu, dragul meu prieten? de acum este amanta mea, ea... De ce oare o fi existând un singur cuvânt care generalizează atât pe femeia care se dă întreagă din iubire, cât și pe cea care se pretează... —

Evelyne (cu fața palidă). — Și'n celelalte scrisori, ce se mai spune?

Bernard. — Romanul legăturii, care a durat trei ani.

Evelyne. — Totuși, nu'nțeleg nimic... N'ați citit decât crâmpene din scrisori. Dar numele celei în chestiune, numele vinovatei...

Bernard. — N'am vrut să-l spun, fiind sigur că-l cunoașteți.

Evelyne (îndurerată). — În adevăr, îl cunosc...

Bernard. — Prin urmare, înțelegeți și D-voastră că trebuie să socotiți vițita această ca cea din urmă...

Evelyne. — Dar pentru ce?... Nimic, absolut nimic nu cunoaște această greșală a vieții mele.

Atât Vernier, cât și tatăl D-tale sunt morți: taina rămâne între mine și d-ta. Atunci de ce să nu mai vii pe la noi?... Ți se pare că lumea nu mă stimează încăjuns? Dar eu cred că am ispășit această greșală de acum 20 de ani, jertfindu-mi tot timpul nu-mai pentru educația Nicolei... Mă a-dresez dar dreptei D-tale judecări, și te întreb: cu ce este vinovată Nicola să sufere, ea care ți-o jur, n'a fost născută din greșala pe care D-ta nu mi-o ierți?

Bernard. — Vinovăția ei constă în faptul că este fiica d-tale... Fiind sânge din sângele d-tale, și pe deasupra primind și o educație așa după cum ai înțeles-o d-ta, este de două ori vinovată. Are prin urmare, atavismul în inimă și în sânge!...

Evelyne. — Oh! Legile și convențiile sociale, cu prejudecăți false și absurde!...

Bernard. — Vă seamănă ca două picături de apă: dela frumusețe până le felul de a judeca și de a gândi...

Evelyne. — Și într'adevăr, d-ta crezi că o slăbiciune a mea, iertată de altfel de toate împrejurările vieții, te îndreptățește să bănuiești că fiica mea...

PRIN ITALIA

Bernard. — Nu bănuiesc nimic... Cred însă că această facultate... de ordin sentimental, i s'a transmis și ei...

Evelyne. — Supozițiile D-tale mă'n-dreptătesc să cred că n'o iubești, și în cazul acesta...

Bernard. — Dinpotrivă! o iubesc prea mult... Tocmai din această cauză mi-e teamă, că mai târziu...

Evelyne. — Și Nicola mi-a mărturisit adineaori, mai'nainte de a veni d-ia, că te iubește din toată inima.

Bernard. — Serios! Tocmai de această sensibilitate admirabilă și morbidă, moștenită de la D-ta, mi-e groază!...

Evelyne. — Prin urmare, s'a sfârșit!...

În salonul de primire s'a lăsat întunerecul. Și unul și altul simt că nimic nu mai poate îndrepta lucrurile.

Bernard se ridică, salută respectuos pe Evelyne, și vrea să plece).

Bernard. — Vă rog să mă iertați... În situațiunea aceasta mi-ar fi cu neputință să nu fac, ceea ce fac...

D-na Evelyne, rămânând singură, zdobită de emoție, plânge.

Nicola. (intrând, neliniștită). — Bernard a plecat?... Dar ce s'a întâmplat?... Ce este?...

Evelyne (neputând să răspundă, o îmbrățișază și o sărută, iar după o pauză, cu vocea stinsă). — D-l Bernard nu mai vrea... să facă parte din familia noastră.

Nicola. — Bernard?... Nu se poate!

Evelyne. — Aceasta a fost scopul vizitei lui. Vorbele lui au fost așa de crude...

Nicola. — Crud, el?... Nu este în stare, mămică dragă, și s'a părut!...

Evelyne. — Tu nu cunoști încă tristețile vieții, și mai ales pe oameni...

Nicola. — Nu este nevoie să cunosc oamenii... Eu cunosc pe Bernard, sufletul cel mai sincer, cel mai drept, cel mai desinteresat; într'un cuvânt, cel mai curat!... Răspund pentru el! Mă iubește și-l iubesc!

Evelyne. — Și cu toate acestea...

Nicola. — Și care sunt motivele? Căci nu cred ca el să fi luat o astfel de hotărâre, fără să aibă cel puțin un motiv?

Evelyne. (Incurcată). — Mi-a spus că s'a gândit mult, că are caracterul prea independent pentru căsătorie, și că i e teamă să nu se fi înșelat asupra propriului său sentiment...

Nicola. (revoțată). — Asta nu se poate! Nu este adevărat!... N'a putut să spună așa ceva!... Iartă-mă, mamă, dar cred că-mi ascunzi adevărul...

De ce mi-l ascunzi?... Este în joc fericirea mea!... Te rog!... Trebuie

să-i fi spus cineva vre-o minciună despre noi!... Intriganții nu cunosc bunul simț! (După o pauză). Sau... poate că avem o pată în familie... Sau nu sunt fiica ta?... Vezi cum mă frământă și cum îmi năpădesc în minte fel de fel de idei!... Tatăl meu n'a fost oare un om cinstit?

Evelyne. — Ba nu, eu sunt de vină!... (plângând). Eu n'am fost o femeie cinstită!...

Nicola. — Minți, mamă! minți din nou!...

Evelyne. — Nu mint, draga mea Nicola! Ascultă, trebuie să-ți spun adevărul, ca să mă poți judeca:

Eu sunt vinovată, tu ești fiica și judecătorul meu, și tu vei hotărî dacă trebuie sau nu să mă mai iubești...

Nicola. — Taci, mamă, te rog!

Evelyne. — Acum 23 de ani, fiind orfană, am fost silită să mă căsătoresc cu tatăl tău, un om cu mult mai bătrân decât mine. Eu eram doar o copilă neștiutoare, și iubeam un tânăr frumos, o inimă aleasă. Am rezista ani de zile dragostei mele, dar n'am fost în stare să fiu tare până la sfârșit!... Simțiam și eu nevoie de puțină fericire, de puțină mângâiere!... Acest prieten, a murit curând, și taina noastră, nebănuită de nimeni, a fost împărtășită numai unui prieten al său, care nu era altul decât tatăl lui Bernard. Nenorocirea a făcut ca Bernard să găsească printre scrisorile tatălui său, și unele scrisori în care vorbea despre dragostea noastră, și astfel a aflat totul...

Nicola. (mișcată). — Și pe urmă?

Evelyne. — Ce vrei să zici?

Nicola. — Dar nu'nțeleg nimic!... Ce legătură poate să existe între actele tale personale, necunoscute de nimeni, și căsătoria mea cu Bernard?

Evelyne. — Susține că tu ești fiica mea, și că te-ai născut cu slăbiciunile mele... sentimentele...

Nicola. — Ți-a spus el așa ceva?

Evelyne. — Ei, adineaori!... Aceasta e motivul pentru care nu vrea să te mai ia în căsătorie... Se îndepărtează de tine, de teamă să nu-ni semeni.

Nicola. (revlțată). — Și această teamă a fost mai puternică decât încrederea în mine, decât stima și amorul lui față de mine?...

Evelyne. (cu mâhnire). — După cum vezi...

În mintea Nicolei se frământă cea mai grozavă problemă: Are de ales între amorul lui Bernard și iubirea de mamă.

Evelyne. (după o pauză). — Nu mai zici nimic?... Așa dar, mă condami și tu?...

Nicola se aruncă în brațele mamei sale și o acoperă de sărutări și lacrimi.

Evelyne. — Mă ierti?

Nicola. — Se poate să nu te iert, cu inima bună pe care mi-ai dat-o?... Are dreptate domnul Bernard: îți seamănă ție, sunt fiica ta!

Traducere de Corneliu Ionescu

Abonamentele la Universul Literar, Ziarul Științelor Populare și Veselia fiind cu premii se fac numai pe un an și costă 150 lei fiecare.

Cronica medalistică

de C. A. ORĂȘIANU, membru al soc. numismatică române

1818. Medalia „Pacea dela Passarovic”

Războiul din 1718 dintre Austria aliată cu ducatul Venetiei contra Turciei s'a sfârșit prin înfrângerea grea a armatelor turcești.

Orașul Passarovic (Serbia), aflat la confluența râului Morava cu Dunărea, a fost ales ca loc pentru încheierea păcii. Prin această pace, Turcia a păstrat arhipelagul Peloponez, disputat mult de către Venetia, cedând însă lui Carol al VI al Austriei, Belgradul, Banatul Timișoarei și toată Oltenia.

Cu această ocazie s'au bătut medalii de argint și aramă de 43 mm. diametru.

Avers. Pe un tron acoperit cu baldachin stă Carol al VI de Austria. Pe treptele tronului solii Turciei, ingenuchiți, cer pacea. În fund se văd coloanele și arcadele templului păcii. Pe margine inscripția: DAB IMVS CAESARIS QVAE SVNT CAESARIS.

(Să dăm Cezarului cele ce sunt ale Cezarului).

În partea de jos: PAX PETITA (Pace cerută) și litera N. care, desigur, este inițiala numelui gravorului.

Revers. În mijloc un vultur încoronat, stă cu aripile întinse suspendat în spațiu, deasupra unui câmp cu coline. Vulturul ține în cioc și ghiare o hartă desfășurată pe care sunt însemnate localitățile cucerite dela Turcia. Se pot citi bine cuvintele: TEYSSA, TEMESWAR, WALACHIA și ALAVHITA (Olțul).

Dedesubt pe trei rânduri: PAX SANCTITA PASSAROWIZ XXI IVL. MDCCXVIII. (Sfânta pace dela Passarovic, 21 Iulie 1718).

Pe margine legenda: SIC REDIT AD DOMINVM, QVOD FVIT ANTE SVVM. (Așa se dete Domnului, ce a fost al său).

1864. Medalia jud. Dâmbovița lui Cogălniceanu

Avers. Pe margine un cerc ornamental.

În mijlocul cercului pe 5 rânduri legenda: JUDEȚUL DIMBOVIȚA —

DOMNULUI — MIHAIL COGALNICEANU — MINISTRU DE INTERNE AL ROMANIEI. Stanța acestui avers, fie când a strungit-o, fie când

a început să fie întrebunțată, a crăpat la mijloc în trei părți. Pe medalia ce reproducem se observă crăpăturile paralele.

Revers. Pe margine acelaș cerc ornamental.

În mijloc pe 8 rânduri legenda: MERIT — PENTRU AGERA — BSECUTARE — MARETELOR CUGETARI — PRINTULUI DOMNITOR — ALESSANDRU IOAN I — DE LA 2 MAIU — 1864.

Medalia e de aramă și are 58 m.m. diametru.

1864. Medalia virtutea militară a lui Vodă Cuza

Vodă Cuza a vrut să introducă și el în țara românească obiceiul apusean de a recompensa moralmente pe cei cari aduc servicii țării și tronului.

Guvernul turcesc, sub suzeranitatea căruia eram, considerând aceasta ca un act de independență a optat împărțirea medaliei. Ele sunt de argint de 32 mm. cu toartă.

Avers. Capul lui Cuza cu profilul spre dreapta imediat sub gât inițialele G. T. (numele gravorului).

Inscripția circulară: ALESSANDRU IOAN I 1864.

Revers. O cunună de laur în mijlocul căruia e scris pe două rânduri VIRTUTE MILITARA.

1864. Medalia pentru scrimă a școlii normale militare

În timpul domniei lui Vodă Cuza a început să funcționeze la Târgoviște o școală normală militară. La concursurile de dăre de semni și scrimă, ce se țineau la sfârșitul anului, se dă-

deau învingătorilor medalii. Aceste medalii erau de argint gravate cu toartă de 29 m.m.

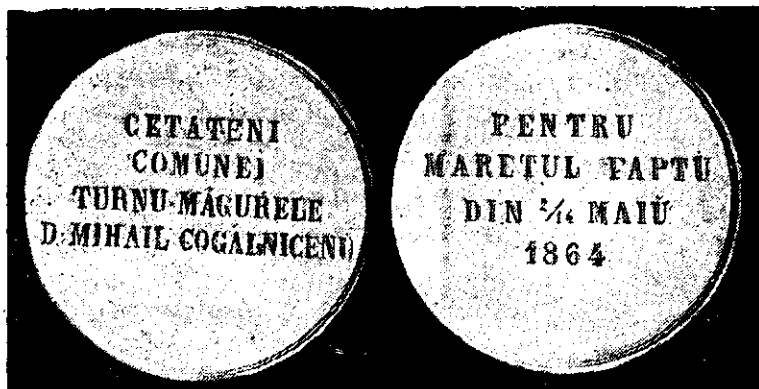
Avers. În mijloc marca țării. Dedesubtul ei două ramuri de laur. Pe

marginile legenda: SEFULU REG-
MENTULUI IV. DE LINIE.

Revers. Pe margine în partea de sus
SCOLA NORMALĂ MILITARĂ.

În mijloc pe 5 rânduri: II-LE —
Premiu — de Scrimă — I-ul curs —
1864 — 1865.

1864. Medalia oraşului T.-Măgurele lui Coghălniceanu

Pentru aplicarea legii secularizării averilor mănăstirești, cetățenii tur-
neni au bătut special o singură me-
dalie de aur de 48 m.m. care s'a dat
lui Coghălniceanu și câte-va de aramă.

Revers. În mijloc pe 4 rânduri:

CETĂȚENI — COMUNEI — TUR-
NU MĂGURELE — D. MIHAIL CO-
GĂLNICEANU.

Avers. În mijlocul medaliai, pe 4 rân-
duri legenda: PENTRU—MĂREȚUL
FAPȚU — DIN 2/4 MAIU — 1864.

1864. Medalia oraşului T.-Măgurele lui Nicolae Crețulescu

N. Crețulescu, ca ministru de interne,
a început aplicarea legii de secu-
larizarea averilor mănăstirești prepa-
rată și prezentată parlamentului de
primul ministru Coghălniceanu. Cre-
țulescu nefiind destul de energic în
aplicarea acestei legi, a trebuit să de-
misioneze. Treburile ministerului au
fost luate apoi de primul ministru
care a aplicat legea în întregime.

Cetățenii din Turnu Măgurele n'au
uitat nici pe N. Crețulescu care a în-
ceput aplicarea legii de secularizare
și au bătut o medalie de aceleași di-

mensiuni (48 m.m.)

Avers. În câmpul simplu al meda-
liei e scris pe 4 rânduri legenda: CE-
TĂȚENI COMUNEI TURNU-MĂ-
GURELE D. N. CREȚULESCU.

Revers. Pe 6 rânduri: ÎNCEPĂTO-
RUL MĂREȚELOR FAPȚE DIN
2/4 MAI 1864. ȘI EMANCIPATO-
RUL MOȘILOR MĂNĂȘT: DISE
INCHINATE.

Pe când pe medalia lui Coghălnicea-
nu Mai este scris cu U la urmă, pe
medalia lui Crețulescu acest U lip-
sește.

Albumul lui

Când era mai desgustat, mai desa-
măgît de traiul tot mai greu de grija
mereu crescândă pentru ai săi, de lu-
mea interesată și materialistă la ex-
trem, Marius își întorcea privirea în-
dărăt și găsea mângătere în viața tre-

cută, în tinerețea lui nelipsită nici de
petreceri, nici de iubire.

A fost bogat, avusese casă elegantă,
bibliotecă aleasă, tablouri de pret, și
știuse să le aprecieze, să le înțeleagă,
cu tot rafinamentul spiritului său
subtil, cultivat, cu tot gustul dezvoltat
prin studiu, și atracția sufletului său
idealist spre tot ce era frumos, artistic.

Din toate acestea el nu păstrase ni-
mic. Toate le împrăștiase, le dăruise.
Cărțile cele mai rare n'au avut va-
loare pentru ei, decât până se pătrun-
dea de ideile cugetătorului, până ce
înima lui iubitoare tresărea la versul
poetului, pe urmă, nu se mai interesa
ce deveneau.

Din acest motiv nu mai avea aproa-
pe nimic din cărțile românești și din
bogata bibliotecă clasică a celor trei
mari națiuni din occident. Niciodată
însă Marius nu simțise această pier-
dere, din cauza mulțumirii ce-i cauza
păstrarea unui alt obiect, mult mai
scump pentru dânsul decât toate lu-
crurile pe care le împrăștiase.

„Albumul verișoarelor mele“, îl
întitulasă el, și rămânea înduiosât, de
câte ori se așeza la biroul de mahon
și-l scotea din sertarul din mijloc. Era
rupt, ros de timp, avea puține pagini,
dar din despărțirile lui esiau șase
femei de o uimitoare frumusețe.

Fața lui Marius strălucea de câte
ori le privea. Timpul îi argintase pu-
țin părul pe la tâmplă, dar sufletul,
fața, privirea lui, păstrasera încă ace-
iaș voiciume, ca și pe timpul a cărui
amintire îl revenea de câte ori atin-
gea albumul. De multe ori ochii i se
umezeau când se oprea la această
pagină plăcută a vieții lui de student.

Se simtea par'că transportat în lu-
xoasa casă a mătușei. Fotografiiile care
le avea în fața lui, păreau că se însu-
fleteau, că-i vorbesc.

Nina era prima pe album, și mult
timp a avut impresia că și în inimă îl
apărea cu profilul de madonă, cu pă-
rul ca razele soarelui, cu ochii de o
frumusețe și o strălucire rară, de co-
loarea violetei. Se simțise din ce în
ce mai atras, mai încurajat s'o vizi-
teze.

Era de abia ieșit din adolescență.

Viața i apărea ca un șir neîntrerupt
de petreceri, și de succese. Toți îl în-
conjura, îl răsfățau, se băteau pen-
tru el. El mergea cu ea la teatru, la
concert, la plimbare. Se simțea mă-
gălit când prietenii îl vedeau la braț
cu frumoasa lui verișoară. Înima lui
simțea pentru prima oară o tresărire
dulce. Valuri de iubire izbucneau, ne-
bune, pasionate, conținute numai
prin respectul ce Nina știe să i impue.
Ei, îi dedică primele versuri, de un
lirism mișcător.

Dar bogăția mătușei, frumusețea
Ninei, făcuseră să vină în curând „prin-
țul din povest“ la al cărui braț, veri-
șoara plecă în țări îndepărtate, lă-
sând unanime regrete, și desperare în
tânărul suflet al lui Marius.

Celelalte verișoare, Novatella, Cora,
Lalla, se succedau rând pe rând în
înima lui largă, tânără și aprinsă.
Erau atât de diferite, ca înfățișare,
temperament, caracter, că Marius se
miră singur, cum de îndată ce una îl
părăsea, își găsea imediat mângătere

Clipe de vis

*O cântă-mi blând, iubito, cum n'ai cântat vreodată
O cântă-mi blând aceeași, sonată demodată! ...
Căci plânge un suflet tainic în violet amurg ...
— Și dorurile cântă, iar lacrămile curg ...*

*O cântă-mi melodia ce plânge-atdtea doruri, ...
Căci ce ne pasă dacă va râde cineva? ...
Destul că ea renaște în suflete ecouri,
Ce nu credeam alt'dată c'or re'nvia cândva.*

*În inserarea pală, pe cerul de-ametist,
Prin miile de stele, se stinge-o mică stea ...
E sufletul ce piere, al bietului artist
Ce și-a cântat iubirea ...*

O cântă draga mea.

*O cânt'o lin, în taină și plângi cu plânsul ei ...
Incet ... incet ... ascultă ... acum, ușor se stinge
Abia șoptit înaltă o rugă către zei,
Dar vai, fiorul morții cuvântul îi învinge ...*

*În clipa aceia stinsă, un strop de fericire
I-a picurat în suflet ... el a murit de mult ...
Și'n cea din urmă clipă a șoptit: „Iubire“ ...
O cântă-mi blând în seară, al dragostei tumult ...*

Victor Dumitrescu

Insemnări

de **Silviu Nicoară**

Elu Lampridiu, scriitor latin din secolul IV d. Ch. a colaborat la acea compilație istorică numită *Historia Augusta*, cu viața împăratului *Heliogabal* și a lui *Alexandru Sever*. Dela el cunoaștem nebunia celui dintâi, manifestată printr'un viciu precoce și patologic, o blazare totală, care l'a dus la neurastenie.

Heliogabal dădea banchete, însărcinând pe fiecare senator să pregătească un fel de bucate, pe care venea să le mănânce, împreună cu toți curtenii, chiar la el acasă. Astfel, tot colindând pe la locuințele senatorilor — bucătari, până într'o zi întreagă.

Într'o zi *Heliogabal* dădu poruncă să părăsească imediat Roma toți senatorii. Aflând că unul din ei, *Sabinus*, întârziează, dădu ordin unui centurion să-l ucidă. Centurionul fiind însă surd, înțelese că trebuie să gonească pe senator afară din oraș, și numai așa a putut hătrânul să scape cu viață.

Pe paraziții statornici oricărui mese antice, îi chinuia *Heliogabal*, legându-i de bratele unei roți ce scotea apă dintr'un lac; astfel că aceștia erau scufundați până la înăbușire în apă, apoi ridicați sus în văzduh, din nou cufundați, și așa timp îndelungat.

E de prisos să mai amintim că *Heliogabal* a murit spânzurat într'o la-trină...

P. Barre în a sa „*Istorie Germană*” în 10 volume și-a îngăduit să copieze 200 de pagini din *Istoria lui Carol XII a lui Voltaire*, înlocuind însă personagiile scriitorului francez, cu acelea pe cari le studia el.

Voltaire a dat pe față furtul în articolul „*Plagiar*” din *Dictionarul filozofic*. Tot acolo neî aflând că un oarecare *Ramsay* a copiat în „*Călătoriile lui Cirus*” pe „*Telemac*”, iar când i se spunea lucrul acesta răspundea că nu e lucru extraordinar ca el să gândească la fel cu *Fénelon*.

În poezia orientală emparațiile simbolice, metaforele sunt în cale afară de dese. Pentru un cititor străin de maniera orientală, e chiar lucru greu să prăceapă sensul unor asemenea fraze.

Pentru a sfătui pe tinerii poeți cum să-și alcătuiască temenii de comparație în poemele lor. *Șeref-Hâmi* scrie în limba persană „*Anis el-Oșşaq*”, care înseamnă „*Tovarășul îndrăgostitilor*”. Cartea cuprinde mai multe capitole, fiecare tratând despre o parte a trupului, fruntea, picioarele, ochii, nasul, gura, etc. Noi traducem neî jos începutul capitolului despre BUZE.

Poeții persani au asemuit conturul circular al buzelor unei cutii ro-

în cealaltă. Nu-și dădea seamă că inima lui înfocată avea nevoie de iubire, de devotament, de jertfă, că era la o vârstă, care nu permitea indiferență față de oicare, dar mai cu seamă fiind înconjurat de aceste verișoare atât de dotate, atât de simțitoare c'o înfățișare demnă de penelul celui mai mare pictor. Dar nu isprăvise bine studiile și cea din urmă, *Alisa*, părăsi și ea casa părintească în mijlocul urârilor de fericire a tuturor oaspeților cari o iubeau și o admirau. Rămase într'o astfel de stare sufletească că de abia după câteva luni se hotărî să viziteze iarăși casa mătușei. Se întoarse, mai trist, mai abătut decât cum intrase. Auzise câteva știri dela ele, dar nu-i răsunase în urechi râsul vesel și plăcut al *Ninei*, nu văzuse privirea înfocată și răutăcioasă a *Novatelei*, nici sburdălnicia *Lalei*, nu se bucurase de atențiile *Stelei*, de cuvintele binevoitoare ale *Aușei*.

Cât de repede îi trecea timpul când era în mijlocul lor! cu cât erau mai multe se simțea mai bine. După ce și-au luat șoborul, privea fotografiile lor înșirate pe masa care-i servea de birou, în modesta lui cameră de student. În curând isprăvi și el studiile și plecă din orașul, care nu-i mai prezenta nici un farmec. Mult timp le urmărise în drumul vieții, fericit când auzia vești bune dela ele. Mai târziu, când se căsătorise, când a avut parte de fericire, de avere, mulți ani au trecut și albumul rămase nedeschis în buroa de mahon. *Marius* era prea mulțumit spre a se gândi

la trecut. Se bucura și se delecta cu traiul bun, cu plăcerile care se urmau mereu. De abia mult mai târziu când se saturase de toate, când suferise pierderi însemnate, dezamăgiri de tot felul, simțise o bucurie nespusă când regăsisese albumul cu fotografiile verișoarelor. Ele îi reaminteau timpurile când avea douăzeci de ani. Cu o rară memorie de inimă făcea la cine voia să-l audă, biografia celor șase. Se gândea atunci la cultura lor socială, nu putea să uite grația distincția manierelor lor, finețea elegantă a înfățișării, a surâsului, completate printr'o oarecare poză nepăsătoare, rezervată și plăcută. Nimic sec și rău. Aparenta frivolitate a tăturora, ascundea o rară seriozitate, un suflet înalt ales. Numai după ce le părăsise, s'a gândit, că și în sufletele lor trebuia să se ascundă multe taine. Își reamintea cât de mult suferise, când le vedea înconjurate de tineri de lume, cu maniere curtenitoare. Fără voie îi veniau comparațiile. Ce diferență! Atunci aveau sentimente adevărate, păreri, preferințe. Toate simțeau, aveau individualitate!.. Azi? scepticism, blazare... Cu închiderea albumului îi dispărea și buna dispoziție. Adeseori *Marius* șoptea convins interpretând astfel fraza marelui orator „Alte timpuri, alte moravuri.”

Emilia Triller

„tunde (care păstrează filtrul magic) „pentru că ele înveselesc sufletele întristate așa cum a spus-o Zehir Farvâi :

„Cum căutam în cutia pe care o alcătuiam buzele sale „Acet filtru ce se culege din capul șarpelui (dinții), „Cosmele părului ei se răsucără în inele, și „Imi oferiră un șarpe, în locul talismanului pe care-l căutam” „Au fost deosemeni alăturate unui papagal, din pricina dulcelor vorbe, ca în acest vers :

„Ca urmare a bucuriei sale, sufletul meu se va veseli, Ca un păun care se umflă în pene; dacă buzele tale, „Ca un papagal, vor începe a vorbi” „Asemuițea cea mai elegantă pe care o pot folosi cei cari suferă de parăsierea prea iubitului lor e de a numi buzele *zahăr*, pentru că ele sunt „cele cari vindecă bolile dragostii; „în ce privește culoarea lor, se alătură cu cea a sucului său siropului de rodii, ca în versurile acestea :

„E timp ca buzele tale, în chip de leac „Să întindă bolnavul de dragoste „Zahărul și siropul rodiiilor, etc.”

Lectura lui *Şerefi Râmi* e, după cum s'a văzut, foarte plăcută și în același timp instructivă. Fără o prea-lesibilă obicnuință cu simbolurile orientale, acei poeți persani ca *Firdusi* și *Zifca*, ar rămâne cu desăvârșire neînțeleși.

Pe lângă aceasta „*Tovarășii îndrăgostiților*” mai e și o admirabilă antologie, aducând strofe din cei mai de seamă cântăreți persani și arabi.

La venirea lui *August* la Roma, după bătăia dela *Actum* unde flota lui *Antoniu* și a *Cleopatrei*, a fost definitiv înfrântă, entuziasmul era de nedescris. Avea să fie în sfârșit liniște, cu un stăpânitor atât de energic.

Istoricul *Dion-Cassius* povestește că un sunător alerga pe străzile Romei căutând să convingă pe cetățeni să nu-i supraviețuiască lui *August*.

Trebuia ca în ziua morții Divinului Împărat, toți cei ce se însărcinaseră la aceasta, să se omoare pe mormânt. Era un obicei vechiu oriental și uzul ce începea să se facă la Roma arată că *August* fusese câteva clipe, cu drept cuvânt, socotit un zeu.

La *Alexandria* adevărata știință și poezie începu să se fărâmițeze într-o erudiție deșartă, pierzându-și spontaneitatea și puterea de creație, rămânând numai cu cea a comentării și adnotării textelor. Știința nouă istorice își fac acum apariția; critica textelor, paleografia, bibliografia, istoriografia, își au rădăcinile lor în lucrările erudiților din *Alexandria*. Munca aceasta măgăloasă ajungea uneori

Sonet de primăvară

*Pe'ninsuri s'a desfășurat decorul
Fermecător din splendide covoare,
Tesute fin din razele de soare,
Stăpânul vieții, dorul, călătorul,*

*Din loc în loc răsare câte-o floare,
Iar ciocârlița înalturi își ia zborul
Străbate ușurică 'n salturi norul
Și'n înălțimi rotindu-se dispore*

*Un „simț-a-vară” cântă 'ntr-o grădină
Sculând din somn adânc toți amorfiți,
Iar arborii înmuguriți se'nchină*

*Suflând ușor ca'n zori de zi triziți,
Și-au început purtași de dor să vină
Perechi, perechi la braț, îndrăgostiți.*

Emil Hanganu

stupădă; indobitocși de amănunte, *Alexandrinii* ajungeau pedanți și strămți la minte. Disputele lor deveneau copilărești, iar sbuciumul lor întristător de zădărnice.

Priviți ce întrebări se puneau între maestra și sofisticea *Alexandrine* :

„Pentru ce *Omer* a început catalogul vaselor cu cele *Beotiene*? Cum putea capul *Meduzei* să se găsească în același timp în *Infern* și pe scutul unui zeu? Câți văslași avea *Uise*? etc.”

Și se scriau cărți, se țineau prelegeri pe „temele” acestea! Știința *Alexandrină* oferă un admirabil tablou de sfârșit de epocă culturală.

Titus Vinius, ajuns mai târziu legatul și favoritul împăratului *Galba* (89 d. Chr.)—fiind invitat odată la masa împăratului *Claudiu* (41—54 d. Chr.) fură vasul de aur în care fu servit. *Claudiu* băgă de seamă, și invitându-l a doua oară la ospăț, îi puse în față un vas de lut.

Pe un vas de ospăț din secolul III d. Chr. s'a găsit următoarea inscripție epicureistă : „*dum vivimus, vivamus*”. („Pentru că trăim, să trăim!”)

Istoricul arab *Abul-Feda* a scris printre altele și o „*Viață a lui Mahomed*”, de mare folos orientaliștilor europeni pentru cunoașterea vieții profetului. De acolo știm că *Abd-el-Motaleb*, părintele lui *Abd-Allah* și bunicul profetului — a chemat pe toți prietenii ca să sărbătorească nașterea aceluia care va trebui să coprinde mai târziu lumea. Întrebându-l de numele copilului, *Abd-el-Motaleb* a răspuns : „L'am numit *Mahomed*”. Nu era mai bine, reluă oaspeții, de a-i da un nume din familia sa? Sper, adăugă *Abd-el-Motaleb*, că numele va acoperi de glorie în cer pe copilul care l-a creștat pe pământ: am voit ca

Mahomed să fie semnul acestei speranțe măgulitoare”.

Trebuie să adăugăm — pentru a pricepe năzuința bătrânului că *Mahomed* este participul verbului *Hammad*, și înseamnă slăvi, acoperit de glorie. Și după cum știm cu toții — profecția lui *Abd-el-Motaleb* s'a adevărit întocmai.

Istoricizarea faptelor privitoare la începuturile și desfășurarea Imperiului Româno-Bulgar a făcut-o cronicarul bizantin *Nikita Acominatos Honiatul* în cuprinsul letopisetului său. Cronicarul acesta (1150—1210, datele nesigure) și-a început istorisirea cu *Ioan* și *Manuel Comnen* și sfârșește cu luarea *Constantinopolului* de către latini, până la *Enric de Flandra* (1206). De la el cunoaștem toate amănuntele expedițiilor împăraților Anglie împotriva *Asanizilor*, deși aceste amănunte sunt oarecum înturnate dela adevăr prin prea vădită subiectivitate a autorului.

De data aceasta povestim moartea lui *Asan*.

Ivancu, o rudă de aproape a conducătorului *Româno-Bulgarilor*, fiind acuzat că are legături tainute cu o soră de a soției lui *Asan*, este chemat de acesta, noaptea în cort. *Ivancu* înțelegând ce-l așteaptă, se sfătuiește cu rudele și prietenii lui ce cale trebuie să urmeze. Se hotără deci să vie la *Asan* înarmat și dacă acesta îl va dojeni cu blândețe, să se pocăiască, iar de se va arăta hain și crunt în vorbe — cum îl era obiceiul — să nu-l crute. „Deci pe când *Asan* nu numai că nu și a stăpânit necazul, ci cum l-a văzut a și izbucnit ca o fiară și îndată a pus mâna pe sabie, *Ivancu*, luându-l pe dinainte, îi implântă arma în deservituri și-l omoară. După asta el se furișează de acolo numaidecât și se întoarce la tovarășii lui ca să-i înștiințeze despre întâmplare. Totodată el îi hotărăște să se scoale, spunându-le că neamurile și prietenii ucisului nu vor sta în nemiscare; și dacă el cu al lui își vor ajunge ținta, țările și însăși *Mysia* vor stăpâni mai cu dreptate și mai după lege ca *Asan*, și nu vor cârmui totul cu sabia ca răposatul domn, săvârșind numai ceeace mânia povătuiește; iar dacă planurile lor vor cădea și nu va fi după cum le e voia, atunci nu rămâne decât să se arunce în brațele Romeilor și să ceară ajutor dela dânsii. Deci chiar peste noapte nu numai ei s'au întărit în gândul acesta, ci și pe alții au îndemnat să ia parte la sfatul lor. Drept care iau pus mâna pe *Târnova*, care este cea mai tare și mai de frunte între cetățile din *Emos*, fiind înconjurată cu ziduri puternice și împărțită în două de apa unui râu zidită pe culmea muntelui, și s'au gătit de apărare împotriva lui *Petru* și tovarășilor săi. Căci încă dis de dimineată s'a

răspândit vestea despre moartea lui Asan, nu numai în lăuntrul cetății, ci și peste ziduri și încă și mai departe". (Din cartea întâi a domniei lui Alexie Anghel (1195—1203). Cap. 4-5, traducerea minunată a d-lui Muru în „Analele Academiei Române“).

SONET

*Intunecimi tăcute de pădure,
In voi e-adăta pace și răcoare
Și-adă mister în crengi tremurătoare
Și-subfiratice tulpini de mure.*

*Pe jos din mușchi, au răsărit covoare...
Isvoarele încearcă să murmure
Cântări duioase, gingașe și pure,
Senine melodii mângâietoare.*

*De pretutindeni, valuri de tăcere
Șoptesc tăcut și lin „la revedere”,
Când fermecat dispăre călătorul..*

*La revedere, locuri adorate...
Prin crângurile voastre mbălsămate
Pe mâine se va ntoarce visătorul.*

Gh. Tuleș

FERICIREA

— P O V E S T E —

A fost odată un împărat, tânăr și frumos, ca un păun. Și acest împărat stăpâniă peste o țară întinsă și bogată, cu ogoare mănoase și grădini minunate, încât se aflau acolo toate bunătățile lumii. Într'un castel împrejmuît cu zăplazuri de fier și aramă, în inima unei păduri străbune, — își ducea viața plină de lux și plăceri, tânărul împărat.

Văzând atâta frumusețe, plină de măreție, și știind traiul îmbelsugat ce-l ducea împăratul, — nu te-ai fi putut opri o clipă, să nu exclami, cuprins de uimire: Iată cel mai fericit om!... Dar poate tocmai din cauza acestei prea mari fericiri, tânărul împărat se simțea încătușat de urît și desgust de viață. El doria veșnic alte plăceri și frumuseți, năzuia într'una alte înfățișări ale lumii, și tânjia necontenit după dorinți neînțelese de nimănui. Și, cum încăperea castelului său, nu-i mai putea satisface dorințele inimii și împlini visurile sufletului, — porni într'o bună zi, în lumea largă, să caute fericirea dorită..

El înțelegea prin fericire, satisfacerea deplină și imediată a tuturor dorințelor de-o clipă, și a tuturor visurilor frumoase și deșarte. Și cum pri-

begia așa fără nici-un rost, ajunse într'un sat, adăpostit sub streșina unui deal; se opri la casa unui țăran mai cu stare, și începu a-l iscodi, fel și chip dacă se simte, sau nu, fericit.

Țăranul, — care părea a fi un chibbur înstărit — îi răspunse cu un zâmbet amar, incolțit în marginea gurei:

— „Hei, tinere, aș fi eu fericit, cu starea care o am, dacă n'ar fi la mijloc pândalnică de sgârcenie și nesățioasă poftă de îmbogățire. Dorința asta arzătoare, de a strânge cât mai multă avere, mă ține veșnic într'o tulburare sufletească, și n'am o clipă de liniște curată și senină. Bogăția materială e țelul vieții mele!..

Impăratul, dete din cap cu amărăciune, și porni mai departe. Ajungând într'o poiană inverzită și îmbălsămată de flori, văzu un păstor, tânăr și frumos, care cântă duios, o doină tristă și plângătoare. Impăratul simți o înduioșare dulce și caldă în suflet; și întrebă pe tânărul păstor, dacă e mulțumit cu viața ce o duce.

Acesta îi răspunse, cu glasul înmuțiat de vraja unui dor păgân:

— „Sint cel mai năpăstuit om de pe lume... Soarta m'a aruncat pe aceste meleaguri, în floarea tinereții. Imi duc viața singur, în mijlocul acestei poeni, împresurat de străjile tăcerii, și adăpostit de liniștea mută și pustie. Acum m'a năpădit aleanul și dorul aprig, de părinți și frațiori — și-mă vărs tot focul inimii în apele molcome și triste ale doinei... Peste chipul Impăratului trecu o umbră fugară de melancolie, care dispăru odată cu îndepărtarea de lângă păstor.

Trecând pe lângă un izvor limpede și curat ca lamura, el deslusi în oglinda jucătoare a apei chipul fraged și îmbușorât al unei fecioare, ce și topăa amarul inimii; în lacrimi îmbelșugate de cristal străveziu. Eră așa de mândră și dragălaşă această fecioară, încât ai fi crezut că e o crăiasă din povești, într'un decor feerice de vis sublim...

Impăratul stătu pe loc înmărmurit, neputând grai de uimire.

Dar, după un răstimp, venindu-și în simțiri, o agrăi cu dulceață în glas:

— „Tânără fecioară, de ce îți vestești frumusețea chipului tău fraged, cu para ucigătoare a lacrimilor?“

— „Cum nu mi l'aș vesteji, bădie când visul vieții mele se stinge în agonie!... De trei nopți, în ștr, de când aștept să se ivească din deslul pădurii chipul mult dorit al iubitului... și zadarnică mi-e așteptarea, precum zadarnică mi-e viața fără de el"... — Și zicând aceasta își îngropă fața în palme, isbucnind într'o pornire instinctivă, de plâns năvalnic și amar...

Tânărul împărat se depărtă, cu sufletul măhnit și cu mintea chinată de gânduri ciudate și negre.

Acum parcă înțelegea zădărnicia goală a vieții!..

Ajunse, într'un târz/ău, la peștera întunecoasă și umedă, a unui sihastru. Obosit de cale și copleșit de măhnire, se așază pe o lespede de piatră lângă sihastru, și prinse a-l întreba despre fericirea vieții, după ce-i deslănuii, mai întâiu, toate întâmplările ivite în cale.

Atunci sihastrul, cu o lucire fixă în privire, și cu un zâmbet palid, de neîncredere, pe buze, începu a-i tălmăci înțelesul fericirii omenești:

— „Fericirea, fătul meu, este în sufletul nostru... Ea e asemenea mirezelor de flori ce plutesc liniștite și senine peste o pașiște inverzită și luminată de soare. Și de îndată ce vânturi neprielnice și răzvrătitoare, se abat în cuprinsul lor, fericirea se spulberă în înaltul văzduhului, topindu-se și amestecându-se cu alte sufluri și mirosuri neplăcute. Atunci norii se strâng și întunecă lumina binefăcătoare a soarelui; iar pașiștea se ofilește tânjind după viață.

Așa e și sufletul nostru; fericirea plutește liniștită pe deasupra pașiștei sufletești; iar când vânturile năvălitoare ale dorințelor deșarte se abat năpraznice, liniștea sufletească se risipește, și în urmă vii norii întunecoși ai măhnirei și desgustului de viață. Din dorințele noastre, veșnic nesățurate și neastâmpărate, se naște toată nefericirea pământească. Omul fără dorințe și năzuințe vane, e pe deplin fericit. Trebuie să ne punem frâu tuturor pornirilor firești; numai așa putem fi fericiți!..

G. Breazu-Leurdeni-

FILATELIA

Valoarea timbrului poștal

Desigur, nu e filatelist, și chiar profan, care să nu rămână stupeflat, când aude, că unele timbre poștale au realizat prețuri de sute de mii de lei un exemplar cu toate că nu sunt nici măcar lucrări artistice.

Numai artă nu este pe timbrele poștale din Moldova „Cap de bou” și au ajuns, cu toate acestea, la prețuri neobișnuite.

Cauza primordială, însă a acestui dezechilibru atât de bizar, este legea cererii și a ofertei. Nu caracterul clasic sau, mai bine zis, nu caracterul artistic a unui timbru poștal, ci raritatea lui și, mai cu seamă, numărul amatorilor de a-l poseda, determină valoarea lui.

Raritatea unei vignete poștale este, însă, de două feluri: absolută și relativă.

Pentru primul caz, amintim, — Cu titlu de curiozitate, — timbru poștal

din *Mauritius*, care este, în prezent, cel mai rar și mai valoros timbru poștal din lume.

Cei mai mulți își amintesc, că, la expoziția din Londra, din Maiu 1923, s'a oferit pentru această vigneta, — deși cu un caracter artistic nu prea pronunțat, — o sumă extravagantă.

În cazul al doilea, — ca exemplu, — sunt timbrele poștale românești, dela încoronarea Suveranilor.

Pentru aceste evocate vignete, se plăteau, acum 2 ani de zile, pe scările palatului poștei din București, sute de lei, de către publicul român, profan în materie filatelică, care le strângea, nu cu scopul colecției, ci mânați numai de spiritul speculației.

Mulți păstrează și astăzi acele timbre poștale, sperând să vadă, cât de curând, ceasul, când se vor putea îmbogăți de pe urma lor.

Dar așteptarea le va fi zadarnică.

Timbrele dela Incoronare sunt cotate de cataloagele străine, până în 250 lei, seria completă și nu știu, care ar fi acel filatelist, amator, care să plătească unui profan peste această sumă.

Honoré de Balzac

GOBSECK

Traducere de Const. A. I. Ghiesă

— Urmare —

Foarte bine aprobă Gobsek. După masă, între patru și cinci. Ne-am înțeles vrasăzică, o să ne vedem în toate Miercurile și Sâmbetele. Vom vorbi despre afacerile noastre ca doi buni prieteni. Ah! ah! sânt vesel uneori. O să mă cinstești cu câte o aripă de prepeliță și un pahar de șampanie, și o să stăm de vorbă. Știu multe lucruri vechi cari se pot spune astăzi, și din cari vei învăța să cunoști pe oameni și mai ales pe femei.—Bine, fie, o să plătesc și prepelița și șampania.—Nu, să nu faci nebunii, altfel nu mai am încredere în d-ta. Să nu deschizi o casă luxoasă. Să ai o singură servitoare bătrână, nu mai multe. Am să te vizitez din când în când ca să văd cum stai cu sănătatea. Voi avea plasat un capital pe capul d-tale he! he! trebuie să mă informez cum îți merg afacerile. Aide, vino în această seară cu patronul. — Ai putea să-mi spui, dacă nu sunt indiscret întrebându-te, zisei eu moșneagului când ajunserăm la poartă, ce însemnătate avea extractul meu de nas-tere întoată afacerea asta? Jean, Esther Van Gobsek dădu din umeri, surâse răutăcios și-mi răspunse: Cât de proști sunt tinerii! Astăzi decizi domnule avocat, căci trebuie să știi

și lucrul ăsta în viață, că înainte de 30 ani cinstea și talentul sunt încă un fel de ipotecă. După 30 de ani, nu mai poți avea încredere în nimeni. Și închise poarta. Trei luni în urma acestei visite, eram avocat. Incurând avui fericirea, doamna mea, să pot întreprinde afacerile cu privire la restituirea proprietăților d-voastră. Câștigul acestui proces m'a făcut cunoscut. Cu toată dobânda enormă pe care aveam să i-o plătesc lui Gobsek, în mai puțin de cinci ani mă plății de orice datorie. Luai în căsătorie pe Jenny Malvaut pe care o iubeam sincer. Potrivirea soartei noastre, a muncii noastre, a succeselor noastre sporeau tăria sentimentelor noastre. Un unchiu al ei, arendaș îmbogățit, murise lăsându-mi 60.000 de franci care mă ajutară să mă achiț. Din ziua aceia viața-mi fu numai fericire și prosperitate. Dar să nu mai vorbesc de mine. Nimic nu e mai nesuferit decât un om fericit. Să ne întorcem la persoanele noastre. Un an după cumpărarea biuroului fui târât, aproape fără voia mea, la un chef cu mai mulți prieteni de vârsta mea. Prânzul acesta era rezultatul unei prinsori pierdute de unul din camarazii mei și câștigată de un tânăr foarte cu trecere pe atunci în lumea elegantă. Domnul de Trailles, floarea dandysmului din acea vreme, se bucura de o strașnică reputație.

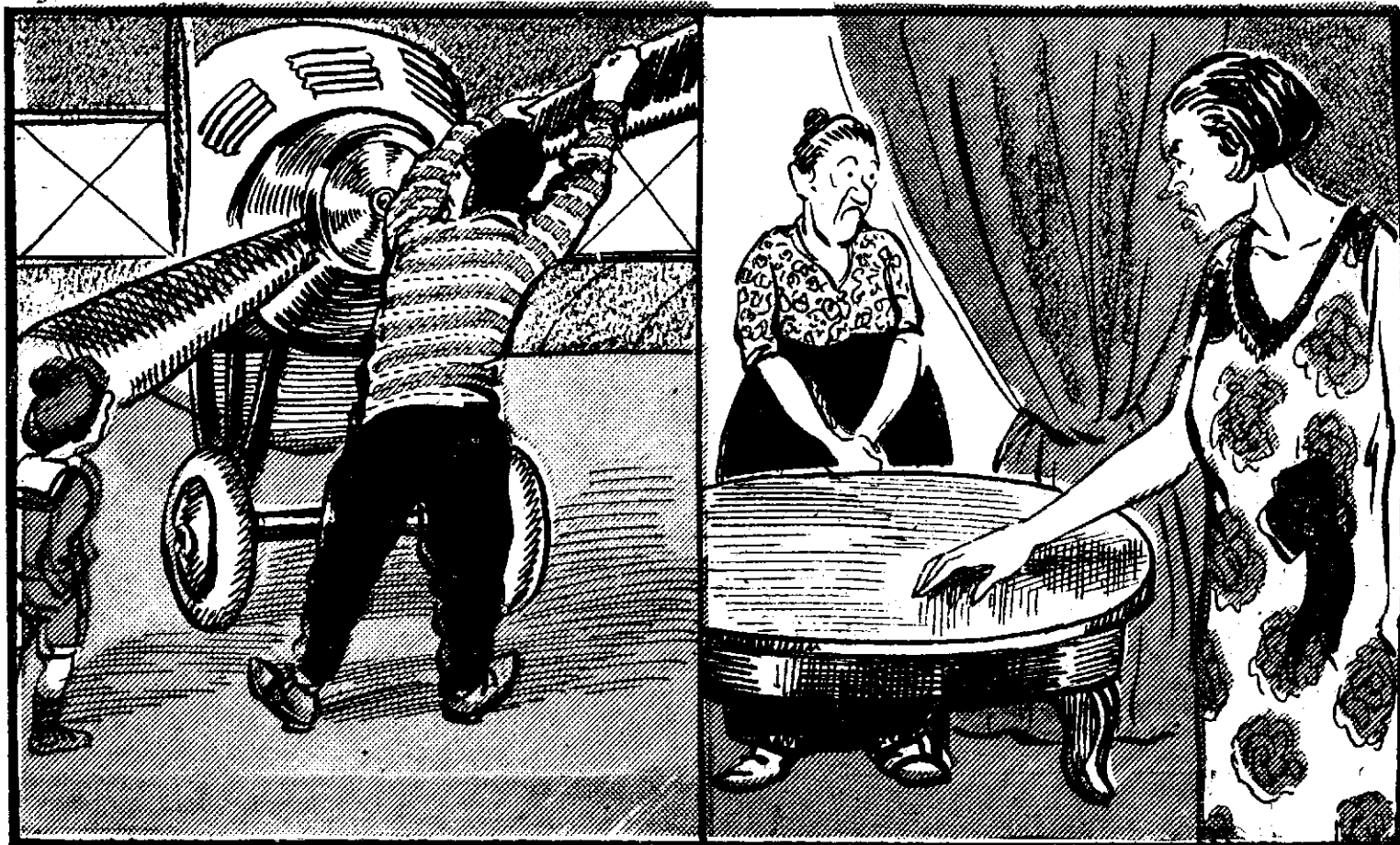
— Dar se bucură și acum, zise contele de Born, întrerupând pe avocat. Nimeni n-are haine ca el, nimeni nu conduce un tandem așa de bine ca el. Maxim are talentul să joace, să mănânce și să bea cu o grație neîntrecută de nimeni altul. Se prăpele la cai, la pălării, la tablouri... Toate femeile se înnebunesc după el. Cheltuește aproape 100.000 de franci pe an, și nimeni nu-i cunoaște măcar o singură proprietate, sau un singur coupon de rentă. Tip. de cavalier vătător al saloanelor noastre, al bulevardelor noastre, un fel de amfibie care e și bărbat și femeie, contele Maxim de Trailles e o făptură ciudată, bun de toate și de nimic, temut și disprețuit, știind și ignorând totul, deopotrivă capabil să facă o binefacere ca și o crimă, aci laș, aci nobil, mai mult plin de noroiu decât pătat de sânge, având mai multe griji decât re-mușcări, preocupat mai mult de o bună mistruie decât de gândire, făcând pe pastonatul și nesimțând nimic. Inel strălucitor care ar putea uni ocazi cu societatea înaltă. Maxim de Trailles aparține acelei clase inteligente din care se ridică un M'abeau un Pitt, un Richelieu, dar care de cele mai multe ori dă la iveală un conte de Horne, un Fouquier, Tinville și un Coignard.

— Ei bine! reluă Derville, după ce

ascultă pe fratele vicontesei, auziseră multe din cele ce se șoptesc despre omul ăsta, dela bietul tate Gobsek, dar mă feream ca de foc de primejdie oasa onoare de a-i face cunoștința, când îl întâlneam în lume. Insa camaradul meu stăruia atâta de mine ca să mă înduplec să merg la banchetul lui, încât nu puteam să refuz fără să nu mi se atrăbulască o modestie fățarnică. Var fi greu să vă închipuiți un prânz de felul ăsta, doamnă. E de o măreție și o îngrijire rară, luxul unui sgărcit care din vanitate devine într-o zi risipitor. Când intri, rămâi uimit de ordinea ce domnește pe masă, o masă care-ți ia ochii așa de mult strălucesc argintul, cristalele, servetele înflorite de pe ea. Viața e în toată floarea ei; tinerii sunt grațioși, surâd, vorbesc pe șoptite și seamănă cu niște noi căsătoriti: în jurul lor totul e feciorelnic. După două ceasuri, ai crede că vezi un câmp de luptă după război; numai pahare sparte, servetele aruncate, mototolite; budate risipite pe jos și căcate, cari te des-gustă; apoi, strigăte asurzitoare, toas-turi glumețe, un foc de epigrame și de glume nesărate, fețe îmbujorate, ochi aprinși cari nu mai spun nimic, confidențe involuntare cari dau pe față totul! În toiu acestui sgomot infernal, unii sparg sticle, alții cântă; se provoacă unii pe alții, se îmbrățișează sau se bat: se ridică în aer un parfum straniu compus din sute de mirosoși și un concert de strigăte scoase de sute de gâsuri; nimeni nu mai știe ce mănâncă, ce bea, ce spune; unii sânt tristi, alții flecăresc; unul e monoton și repetă aceas cuvânt ca un clopot pus în mișcare; altul vrea să poruncească tăcere, cel mai înțelept propune o orgie. Dacă ar intra atunci cineva cu sânge rece, s'ar crede la o bachanală. În toiu unei astfel de petreceri d-nul de Trailles încercă să câștîge bunele mele grații. Eu aproape îmi păstrasem judecata, mă țineam bine. Dar de Trailles, cu toate că se prefăcea că e amețit de băutura își păstra încă tot sângele rece și se gândea la afacerile lui. Într'adevăr, nu știu cum se făcu dar, iesind cu el din saloanele Grignon, la o nouă seara, mă fermecase așa de bine încât îi promiseseam că o să-l duc a doua zi la tata Gobsek. Vorbele: onoare, virtute, contesă, femeie cinstită, femeie adorată, nenorocire, disperare, grație în-berlei lui aurite, apăreau ca prin farmec în frazele lui. A doua zi de dimineață, când mă deșteptai, și vrui să mi-a duc aminte ce făcusem în ajun, de-abia putui să leg două idei. În cele din urmă, mi-am adus aminte că fusese vorba, pare-se, de fata unuia din clienții mei, în primejdie să piardă reputația, cinstea și iubirea soțului ei, dacă nu găsea 50.000 de fr. în dimineața aceia. Datouă la cărți, contur

Un mic serviciu

Rezon

— Domnule Aviator, ești bun matale, tot te urci sus să-mi aduci și balonul meu roșu pe care l-am scăpat adineori ?...

— Vezi Marito, că poți să-ți scrii numele în praful de pe masă ?

— Nu pot conîță, nu știu carte...

pentru echipage, bani pierduți nu știu pe ce. Fermecătorul meu comesean mă asigurase că era destul de bogată ca să poată repara prin câțiva ani de economie pierderea ce avea să sufere ayerea lui. Numai atunci începui să întrevăd pricina stăruințelor camaradului meu. Mărturisesc spre rușinea mea, că nici prin gând nu-mi trecea în clipa aceea, de ce importanță era pentru tata Gobseck împăcarea cu filifizonul ăsta. Tocmai când mă sculam din pat, domnul de Trailles intră.

— Domnule conte, îi zisei eu după ce ne adresarăm salutarile obișnuite, nu cred că aveți nevoie de mine ca să vă prezint lui Van Gobseck, cel mai politicos, cel mai inofensiv dintre capitaliști. Dacă o avea bani sau mai de grabă, dacă veți prezenta destule garanții, o să vă dea, de sigur. — Domnule, nu intră în firea mea să vă silesc să-mi faceți un serviciu, chiar făgăduindu-mi răspunsul. — Sardonapal! Îmi zisei eu, lăsa-voi pe tipul ăsta să creadă că nu mă țin de cuvânt? —

(Va urma)

„UNIVERSUL LITERAR“

PREMIILE FILATELICE

Pe luna Maiu 1925

CUPON No. 3

Tragerea premiilor filatelice

Următoarele persoane au câștigat câte un premiu filatelic, cuprinzând câte 50 de mărci diferite.

Dinu Roșca, str. Victoriei 8 Tg.-Jiu.

Căpit. Popescu, soseaua Doamnei 52 Loco.

Al. Levișky, str. Ferdinand I 46, Chișinău.

G. Marian, Loco.

Emil Mihalcea, str. Mihai Bravu 10, Buzău.

Virgil Isopescu, str. Lascari G. turgiu 38, Iasi.

Prohor Vataman, Hotin (Basarabia).

D-ra Ecaterina Harnagea, Agloia Cordoveanu, str. M. Eminescu 1, Chișinău.

George Hohler, Loco.

Un foarte frumos succes de librărie găsește volumul **Grădina lui Dumnezeu** de C. Cosco.

Cartea, care cuprinde 24 de schile umoristice, cu numeroase desene în text, de Gilly și Petrescu, se citește admirabil, constituind un moment de desfătare.

Pretul unui exemplar 30 lei, la toate librăriile.

Crème Simon

CREMA SIMON

Acastă cremă igienică și binefăcătoare albește și înmozie pielea dându-i o mătășie și o catifelare fără pereche. Ea conservă femeii frumusețea și frăgezimea tinereții.

CREMA SIMON

face să dispară toate micile alterări ale epidermei: crăpături, degerături, roșeață, păriri, etc. Crema trebuie înfășă pe pielea încă umedă.

Produs și Săpanul Simon

Universul Literar

Cuponul Nr. 3.

Strângeți complet aceste cupoane și veți lua parte la premiile „Universului“ printre cari **2 CASE**. și **2 VILE**.

— Tragerea în toamnă — Citiți în „Universul“ lista premiilor.